

PAUL RICOEUR (1913. -2005.)

SADRŽAJ

1. ŽIVOT I DJELA

1. ŽIVOT I DJELA

Reprezentativan je doprinos, što se tiče hermeneutike, i djela P. Ricoeura. On polazi od Husserlove fenomenologije i traži hermeneutiku u kontaktu s Freudovom dubinskom psihologijom i francuskim strukturalizmom. U prvi plan kod njega stupa interpretacija simboličkih izražajnih načina. Tako oživljava onu, nakon Cassirera, u filozofiji zanemarenu dimenziju shvaćanja. Ako je Husserl pokušao da na određeni način dođe iza jezika, da tako pokaže ono što se pokazuje u svojoj čistoći, tada je baš u protivnom već kod Heideggera jezik postao konstitutivum onog pokazujućeg. Na bazi solidnog studija Husserlove fenomenologije i pod utjecajem filozofije egzistencije (posebno Jaspersa, Marcela, ali i E. Mouniera) započeo je Ricoeur svoje vlastito djelo skicirajući fenomenologiju volje, da bi tako nadopunio onu od Husserla započetu teoretsku analizu Husserla.

Ricoeurovo djelo stoga nosi naslov *Philosophie de la volonté*¹. Najprije se radi o tome da se odlučno nastavi protiv redukcije volje ili na neki čisti u sebi dolazeći akt slobode ili na izražaj neke igre sila naravne vrste dijalektike voljnoga i nevoljnoga. Time se već izražava ono proširenje u francusku tradiciju ukorijenjene filozofije refleksije u pravcu i na moment predracionalnog, što je karakteristično upravo za Ricoeurov put. U drugom djelu svoje *Filozofije voljnoga* koji je posvećen slučaju slobode u krivnji, na jednoj strani o uvjetima mogućnosti zle volje, koju on pronalazi u činjenici, da je svaki čovjek bitno jedno biće koje nije identično sa samim sobom.

S druge se strane Ricoeur trudi i oko hermeutike jezika u kojoj se efektivno 'biti kriv' izražava. Između onih analizirajućih mogućnosti i onih prvotno prihvaćajućih, ne iz tih izvedivih činjeničnosti zla, otvara se ponor koji za sobom povlači metodološke posljedice. Razni načini kojima krivnja originalno dolazi do izražaja (ispovijesti, mitovi o izvoru zla) imaju onu strukturu, čijom se metaforičnom i temporalnom strukturom Ricoeur uvijek nanovo bavio.

Najprije je, dakako, potrebno suočiti se s interpretacijama, koje svako naivno samozgovaranje subjekta pokušavaju svesti na pozadinsku, anonimnu konstelaciju snaga. O

¹ Sastoji se od tri sveska

tri majstora potiskivanja: Marxu, Nietzscheu i Freudu, a posebno Freudu, s kojim se Ricoeur pozabavio ukoliko je predložio da se nadopuni njegova »arheologija« ljudske subjektivnosti na »dolje« i »teleologiju« na »gore«, oslanjajući se na Hegelovu misao o putu svijesti do sebe same. Slično je pokušao Ricoeur prihvatiti strukturalnu lingvistiku te na njoj dorađenu antropologiju prihvatiti pod cijenu da bi ona bila za strukturirajuće polje mogućnosti odgovorna za govorni smisao, ali i ne za dimenziju provedenog događaja jezika, a time i tematizirati i subjektivnost onoga koji govori. (*De l'interprétation. Essai sur Freud* 1965.; *Le conflit des interprétations. Essais d'hermeneutique* 1969.)

U kasnijim djelima okreće se Ricoeur, sada u manje potresnoj atmosferi, projektu jednom, nakon Aristotela ne više obrađivanom području - poetici. Tema koja ga pri tom posebno fascinira jest tema metaforične strukture jezika² što se ne bi smjelo u svojoj težini rastopiti u korist nekog jasnog razlikovanja između vlastitog i slikovitog značenja. Uspjela metafora ima spoznajnu funkciju analogno prema istražnim hipotezama u znanosti. Budući da je simbol prvo izdanje istine u čistoj izvornosti i dubini, postoji uvijek nešto što treba misliti, kako to Ricoeur uvijek i naglašava. Uz metaforu stoji u centru njegova interesa i tema vremena³. Humano vrijeme, u kojem se isprepliću prirodno-linearno i vertikalno-duševno, čini se da je ukućeno u pričanje (pripovijedanje), ukoliko ono oblikuje kontinuitet događaja. Samo jer možemo pričati, možemo se baviti i duhovnim znanostima. Jedinice priče nisu isto kao i simboli jednostavno tu, one predstavljaju istinu i bivaju iznašašća. Na koncu još nedovršenog Ricoeurovog misaonog puta stoji kao i na početku čovjek kao »odozdo« i »odozgo« uvjetovano, stvoreno biće.

² *La métaphore vive*, 1975

³ *Temps et récit*, 3. sveska